

Wijkenergieplan

De Merenwijk gaat los

Een duurzame en inclusieve energietransitie

Leiden, januari 2019

Conceptversie 11

Stichting Duurzame Energie Merenwijk

Inhoud

Samenvatting	2
1. Introductie.....	3
2. Stichting Duurzame Energie Merenwijk.....	4
2.1 Doel	
2.2 Uitgangspunten	
2.3 Werkwijze	
2.4 Projectorganisatie	
3. Bijdragen aan duurzaamheidsdoelstellingen.....	7
3.1 Rijksoverheid	
3.2 Provincie Zuid-Holland	
3.3 Gemeente Leiden	
3.4 Merenwijk	
4. Planning: naar een energieneutrale en gasloze wijk.....	9
4.1 Stappenplan	
5. Begroting.....	13
5.1 Toelichting op de begroting	
5.2 Fasering	
5.3 Opzet van de cofinanciering	
Bijlage: Kerngetallen Merenwijk.....	15

Samenvatting

In dit projectplan beschrijft bewonersinitiatief Stichting Duurzame Energie Merenwijk zijn plannen om in 2035 van de Merenwijk (Leiden) een wijk te maken die volledig voorziet in de eigen energiebehoefte door middel van hernieuwbare energiebronnen.

We doen dat met een tweesporenbeleid. Aan de ene kant (spoor 1) verbreden we de aanpak van de GaGoed-wijkambassadeur, door op buurt- en straatniveau een fijnmazig netwerk op te zetten van bewoners die gezamenlijk maatregelen nemen om hun huizen te verduurzamen. De netwerken worden aangejaagd door buurt- en straatambassadeurs. De aanpak wordt ook verbreed naar de ondersteuning van (sociale) huurders bij het terugdringen en verduurzamen van hun energierekening.

Tegelijkertijd (spoor 2) zoeken we naar meer grootschalige, collectieve en wijkgebonden energieoplossingen. Dat doen we door een gezamenlijk een zonnedak te ontwikkelen en daarnaast een klein aantal concrete energiepilots in de wijk op te zetten. Het gaat daarbij steeds om manieren om lokaal en collectief energie op te wekken voor toepassing in huishoudens. Welke technieken gekozen worden, is afhankelijk van de haalbaarheid en het draagvlak onder de bewoners. We halen zo veel mogelijk expertise en menskracht uit de wijk, maar waar die niet voorhanden is, werken we samen met andere deskundige partijen en kennisinstellingen.

In de eerste fase van dit project houden we ons bezig met de voorbereidingen en selectie van de pilots en starten de eerste burennetwerken en de voorbereidingen voor het zonnedak. In Fase 2 verdiepen we onze kennis, gaan we verder met de voorbereiding van de projecten en breiden we de burennetwerken uit. Alle kennis die we in de praktijk opdoen, dient als input voor een samen met de gemeente te ontwikkelen energieplan voor de wijk.

1. Introductie

Eind juni 2018 heeft de Tweede Kamer de eerste Nederlandse Klimaatwet goedgekeurd. Met deze Klimaatwet verplicht Nederland zichzelf de landelijke CO₂-uitstoot vóór 2050 met minimaal 95 procent te verminderen ten opzichte van 1990. Hoe dit doel gerealiseerd moet worden, wordt vastgelegd in een Klimaatakkoord. Vast staat dat we een aardgasloze toekomst tegemoet gaan: het langetermijndoel van de overheid is om alle Nederlandse woningen in 2050 van het aardgas af te hebben en in 2030 zal de aardgaskraan van het Groningen gasveld al dicht gaan. In de tweede helft van 2018 zijn de eerste concrete plannen in het kader van het Klimaatakkoord openbaar gemaakt. Burgers worden door de overheid nadrukkelijk uitgenodigd een bijdrage aan deze plannen te leveren. De uitvoering daarvan start in 2019.

De Provincie Zuid-Holland draagt bij aan de doelstelling van het kabinet met een ambitieuze agenda. Daarin staan onder andere energiebesparing in de gebouwde omgeving, het stimuleren van lokale coöperaties en het sluiten van regionale kringlopen centraal. Al deze punten bieden aanknopingspunten voor lokale bewonersinitiatieven.

De gemeente Leiden heeft op haar beurt een warmtevisie op hoofdlijnen voor de stad ontwikkeld. In deze warmtevisie worden zeven kansrijke wijken aangewezen, die met de laagste transitiekosten de overgang naar aardgasvrij kunnen maken. De Merenwijk is daar een van.

Tegen de achtergrond van deze ontwikkelingen hebben 15 bewoners van de Merenwijk (Leiden) begin 2018 de Stichting Duurzame Energie Merenwijk (DEM) opgericht. Het doel van DEM is een aantal haalbare transitiemogelijkheden in kaart te brengen, die de door de gemeente Leiden ontwikkelde Warmtevisie concreter en wijkspecifieker maken. Ons belangrijkste uitgangspunt daarbij is, dat álle bewoners van de Merenwijk moeten kunnen participeren in de energietransitie. Dat begint bij goede voorlichting: iedere bewoner van de wijk, woningeigenaar of huurder, moet straks weten welke keuzes er mogelijk zijn om zijn of haar huis klaar te maken voor een aardgasloze toekomst.

In dit projectplan zetten we uiteen wat onze plannen zijn, hoe en wanneer we die denken te realiseren en op welke punten we (financiële en andere) ondersteuning nodig hebben om te zorgen dat de Merenwijk in 2035 een duurzame, energieneutrale wijk is, waar alle bewoners profiteren van een duurzame aardgasloze energievoorziening.

Er is nog ongelofelijk veel te doen voordat we zo ver zijn, maar het begin is er: de Merenwijk gaat los!

Leiden, januari 2019

Duurzame Energie Merenwijk

2. Stichting Duurzame Energie Merenwijk

Stichting Duurzame Energie Merenwijk is een onafhankelijk bewonersinitiatief dat zich inzet voor de transitie naar een duurzame, aardgasloze energievoorziening in de Merenwijk. We doen dat samen met de bewoners en we werken waar mogelijk samen met andere organisaties of instellingen die op energiegebied een relatie hebben met de Merenwijk.

2.1 Doel

In 2035 zijn bewoners van de Merenwijk volledig van aardgas onafhankelijk en wordt alle benodigde energie opgewekt uit alternatieve, hernieuwbare energiebronnen. Het overgrote deel van de wijk heeft in 2035 isolatiemaatregelen getroffen. De Merenwijk is dan bovendien een energieneutrale wijk, die efficiënt en duurzaam omgaat met energie.

2.2 Uitgangspunten

- Samenwerking: we kunnen de klimaatdoelen alleen halen als overheid, bedrijven én particulieren samenwerken aan een duurzame toekomst. Alle bewoners, woningeigenaren en huurders, moeten de kans krijgen zich te verdiepen in de energiekeuzes die mogelijk zijn voor hun woningtype.
- Individueel en collectief: de Merenwijk kan alleen door een combinatie van individuele én gezamenlijke actie een haalbare energietransitie maken.
- Betaalbaar en haalbaar: voor alle circa 15.000 bewoners en andere aardgasgebruikers in de wijk, moeten de gekozen oplossingen betaalbaar en haalbaar zijn. Ze hebben daarbij recht op onafhankelijke ondersteuning bij het maken van de keuzes die voor hen en de wijk als geheel zo gunstig mogelijk zijn.
- Trias energetica: we werken volgens de uitgangspunten van de trias energetica, dus energieverbruik beperken, zoveel mogelijk duurzame energie gebruiken, zo efficiënt mogelijk omgaan met fossiele brandstoffen voor restverbruik in de periode richting 2035.
- Synergie en samenwerking; we benutten zoveel mogelijk de kansen voor synergie, bijvoorbeeld voor de circulaire economie (kringlopen van grondstoffen lokaal sluiten); klimaatadaptatie en biodiversiteit, duurzaam ondernemen, duurzame mobiliteit, sociale cohesie en vitaliteit van de wijk. Een hechte samenwerking met belanghebbenden in de wijk is hierbij onmisbaar, zoals gemeente, wijkondernemers, wijkvereniging, maatschappelijke organisaties, en kennisinstellingen.

2.3 Werkwijze

Duurzame Energie Merenwijk ontwikkelt in samenspraak met bewoners, gemeente, deskundigen en belanghebbenden een integraal wijkenergieplan. Daarin is ruimte voor individuele en collectieve warmte- en energievoorzieningen. Concreet zetten we de volgende stappen:

1. We organiseren ondersteuning voor de wijkbewoners, zodat ze duurzame maatregelen kunnen nemen voor hun huis. We ontwikkelen hiervoor een fijnmazig netwerk van ambassadeurs op buurt- en straatniveau, de zogenoemde 'sterke schouders'. Zij nemen per wijk en straat het initiatief om hun burens bij elkaar te brengen, te enthousiasmeren en aan te zetten tot concrete maatregelen zoals gezamenlijke isolatie-inkoopacties. We werken nauw

samen met de wijkambassadeurs en bouwen voort op hun netwerk en het werk dat zij al doen. Nb: twee wijkambassadeurs zijn lid van DEM.

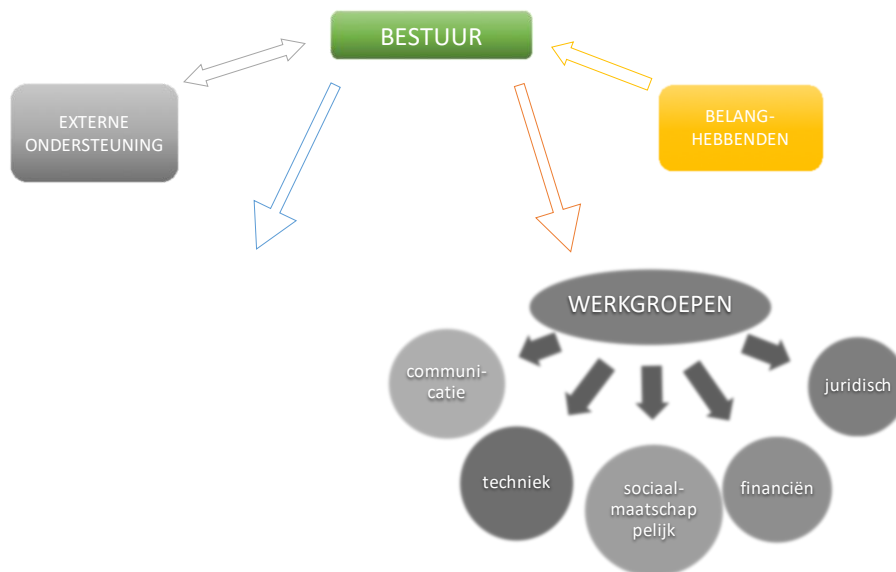
2. We starten de voorbereiding en projectontwikkeling van een collectief zonnedak (postcoderoos), waarmee bewoners die geen zonnepanelen op hun dak kunnen leggen, toch in duurzame energie kunnen investeren.

3. We onderzoeken de mogelijkheden voor wijk-, buurt- of straatbrede, coöperatieve energievoorzieningen. Dat doen we door een of twee concrete energiepilots uit te voeren. Dat kan variëren van een buurtvergistinginstallatie, een klein warmtenet met een bodembron of opwekken van energie uit zandafgraving 't Joppe. We starten met het samenstellen van een 'longlist' met mogelijke pilots. Door middel van een breed opgezette enquête onder wijkbewoners (uit te voeren door studenten van de Universiteit Leiden), selecteren we de pilots waar het meeste draagvlak voor is. Per pilot stellen we een werkgroep in die een businessplan opstelt en de pilot daadwerkelijk uitvoert.

4. We zoeken deskundige (externe) ondersteuning, bijvoorbeeld als het gaat om juridische zaken, een businessplan, financiën, het organiseren van burgerparticipatie en technische oplossingen.

We staan aan het begin van de energietransitie en het is nog onbekend wat we onderweg zullen tegenkomen. We beschouwen dit project dan ook als een doe- en leerproject. We monitoren de resultaten die we al of niet boeken en passen zo nodig onze acties aan.

2.4 Projectorganisatie

Rolverdeling

- **Bestuur:** beleid en besluitvorming; aansturing; contacten met belanghebbenden.
Ambassadeurs: vergroten van bewustwording en kennis onder bewoners, op wijk-, buurt- en straatniveau (in samenwerking met de Ga Goed-wijkambassadeur)
- **Werkgroepen:** uitvoering rond afgebakende thema's zoals techniek, financiën, communicatie, bewonersparticipatie sociaal maatschappelijke en juridische vraagstukken.
- **Externe ondersteuning:** structurele of incidentele ondersteuning van externe partijen zoals gemeente, zzp'ers of kennisinstellingen. Het kan gaan om hulp bij het inrichten en bijhouden van een website, het uitvoeren van een onderzoek, juridische expertise enz
- **Belanghebbenden en partners:** Om onze plannen te realiseren en tot bruikbare transitiemogelijkheden te komen, hebben we de kennis en samenwerking met een groot aantal andere partijen nodig. We denken daarbij aan:

Belanghebbenden en partners	Rol in samenwerking
Gemeente, Provincie Zuid-Holland, Hoogheemraadschap	Financiële, beleidsmatige en praktische ondersteuning, netwerken, kennis delen
Vastgoedeigenaren, VvE's	Afstemming over gezamenlijke maatregelen
Woningbouwcorporaties, huurdersbelangengroepen	Afstemming over gezamenlijke maatregelen
Bedrijven(terrein), Winkeliers(vereniging) en zzp'ers	Uitvoering van werkzaamheden, Samenwerking Afstemming over gezamenlijke maatregelen
Basisscholen, sporthallen en andere pandbeheerders	Samenwerking aan zonnedaken
Waterschap Rijnland (RWZI - Leiden Noord)	Afstemming over gezamenlijke maatregelen, kennis delen
Energiebedrijven en netwerkbeheerders	Kennis delen
Individuele aanbieders/installateurs voor duurzame maatregelen; bedrijven gespecialiseerd in isolatie en energieopwekking	Drempels voor bewoners verlagen Maatregelen opschalen van individueel naar collectief / gezamenlijke inkoop
Maatschappelijke organisaties (o.a. Libertas, wijkvereniging)	Bewonersparticipatie en draagvlak organiseren
Lokale energiecoöperaties en bewonersinitiatieven, zoals Energie Poelgeest	Bundelen van krachten, uitwisseling van kennis
Kennisinstituten: Universiteit Leiden, Hogeschool Leiden, ROC Leiden, TNO	Onderzoekscapaciteit inzetten

3. Bijdrage aan duurzaamheidsdoelstellingen

3.1 Rijksoverheid

De Rijksoverheid erkent het belang van bewonersparticipatie bij het ingaan van de energietransitie. De aanpak van DEM sluit daarbij aan door actief burgers te betrekken en bewonersenergie te activeren (*'the coalition of the willing'*). DEM ontwikkelt zich langs de lijnen van een wijkaanpak, zoals die in de Regionale Energie Strategieën (RES) van het ontwerp Klimaatakkoord worden uitgewerkt.

3.2 Provincie Zuid-Holland

De Provincie Zuid-Holland wil energie besparen, duurzame opwekking van energie stimuleren en CO₂-uitstoot beperken. De gewenste maatregelen zijn bijvoorbeeld: een open warmtenet: de warmterotonde en het versneld inzetten van aardwarmtebronnen; fors inzetten op energiebesparing in de industrie en met gemeenten op de gebouwde omgeving; het stimuleren en versterken van lokale coöperaties; inzet van andere schone energiebronnen zoals zonne-energie, energie uit water en biomassa (met uitzondering van houtstook; we denken hierbij bijvoorbeeld aan vergisting) te stimuleren; gebiedsgericht meewerken om regionale kringlopen te sluiten. Gebruik van reststromen en schone energie, vaak bio-energie, horen hierbij. In onze plannen sluiten we hierop aan:

- **Energiebesparing gebouwde omgeving**
DEM werkt samen met energieverbruikende en –opwekkende partijen in de wijk. Hiermee wordt bedoeld alle woningen, winkels en bedrijven in Merenwijk. DEM brengt partijen bij elkaar en helpt met goede en onafhankelijke informatie op het gebied van isolatie- en energiebesparende maatregelen die toegepast kunnen worden in bestaande woningen. We gaan er vanuit dat eventuele nieuwbouw in de wijk zal voldoen aan de nieuwe door de overheid gestelde normen. Wij zoeken samenwerking met bewoners, stimuleren burgerinitiatief en -participatie om energiebesparende maatregelen te treffen volgens de Trias Energetica. Wij doen dit op straat- en wijkniveau en bewoners als ambassadeurs bij de het proces te betrekken. Op deze wijze ontstaat een inktvlekwerking in de wijk. Bewoners kunnen in het initiatief een actieve rol bekleden en deelnemen in het proces met bestuurlijke of praktische activiteiten.
- **Duurzame opwekking van energie**
In de informatie voor wijkbewoners wijzen we op de opties individuele en collectieve energieopwekking. We laten zien hoe bewoners een stappenplan kunnen volgen om aanpassingen aan hun huis te doen. Hierdoor worden ze voorbereid op aardgasloos wonen en worden zij gestimuleerd na te denken over de stappen die ze zelf kunnen zetten en om tot actie over te gaan.
- **Beperking van CO₂-uitstoot**
Door op een praktische manier te laten zien hoe het mogelijk is om stapsgewijs minder energie te gebruiken, en over te stappen op duurzame energie, stimuleren we wijkbewoners om minder CO₂ uit te stoten. We richten ons daarbij niet op mobiliteit.

- **Stimulering lokale economie en werkgelegenheid**

Binnen de aanpak is het betrekken van het bedrijfsleven in de wijk een belangrijke pijler. Door gezamenlijk met mensen uit de wijk maatregelen in te kopen, kan een inkoopvoordeel worden gerealiseerd. Ook ontstaan er kansen voor ondernemers in de wijk, bijvoorbeeld in de vorm van het uitvoeren van energiemaatregelen, het deelnemen in duurzame energieprojecten of het uitvoeren van werkzaamheden voor DEM. We zien kansen voor sociaal ondernemerschap en een verbeterd vestigingsklimaat.

3.3 Gemeente Leiden

De gemeente Leiden noemt in de Warmtevisie de Merenwijk als wijk waar vanaf 2030 de energietransitie wordt ingezet “met een focus op *all electric* en laagtemperatuurwarmte met oppervlaktewater als bron.” In het tijdpad daar naartoe worden bewoners ondersteund om hun woningen voor te bereiden op deze transitie en om mee te denken over verschillende mogelijkheden en plannen.

DEM erkent het belang van alternatieve energiebronnen, maar vindt de gegevens uit het rapport van OverMorgen te summier voor een wijkgerichte oplossing in de Merenwijk. Door gebruik te maken van best practices, bestaande datasets en door onafhankelijk (aanvullend) onderzoek te laten doen naar de beste energieoplossingen door middel van concrete pilots, kunnen we haalbare oplossingen vinden die specifiek toepasbaar zijn voor de Merenwijk.

3.4 Merenwijk

Wij sluiten aan bij de energievisie zoals die is geformuleerd door de Wijkvereniging Merenwijk (oktober 2017): ‘Wijkvereniging Merenwijk is voorstander van soepele overgangsregelingen naar vernieuwde vormen van isolatie, energieopwekking in de eigen leefomgeving zodat de energieopwekking centraal blijft staan en niet de kosten voor aanschaf, vervanging en opslag.’

4. Planning: naar een energieneutrale en gasloze wijk

4.1 Stappenplan

We hebben nog 16 jaar te gaan tot 2035. Dat is een lange periode, waarin nog veel onzeker is: het overheidsbeleid, de technologische ontwikkelingen, de gevoelde urgentie naar aanleiding van de klimaatveranderingen, de kosten en de kostenverdeling voor maatregelen, het draagvlak onder de Nederlandse bevolking voor klimaatmaatregelen enz. Dat alles maakt het onmogelijk om een dichtgetimmerde planning te maken.

We beperken ons vooralsnog dan ook tot de komende twee jaar en leggen daarin de basis voor een doorkijk tot 2023. In deze periode zorgen we voor een solide projectorganisatie en werken we aan de eerste stappen die nodig zijn voor veranderingen: onszelf organiseren, kennis verwerven, projecten ontwikkelen voor energiebesparing en woningaanpassing; een collectief zonnedak realiseren en twee energiepilots opzetten. We doen dit zoveel mogelijk in samenwerking met de andere partijen (gemeente, woningcorporaties, lokale ondernemers, hoogheemraadschap), zodat we kunnen profiteren van elkaars kennis, ervaring en inzet.

Vorbereiding pilots, start zonnedak en straat/buurtnetwerken

2018

Activiteit	Resultaat	datum
Oprichting Stichting DEM	3-koppig overbruggingsbestuur	05-12-2018
Subsidieaanvraag Provincie Zuid-Holland voorbereiden voor Fase 1 (voorbereiding)	Maximale subsidie voor bewonersinitiatieven rond energietransitie	31-12-2018
Cofinanciering door wijkvereniging aanvragen voor activiteiten 2018-2019	Getekend contract over financiële afspraken	31-12-2018
Bankrekening openen bij een ideële bank	Betalingen kunnen ontvangen en doen	31-12-2018
Taken en verantwoordelijkheden verdelen en afspraken vastleggen over doelen en resultaten van de werkgroepen	Elke werkgroep heeft doelen, planning en werkwijze vastgelegd in een door het bestuur goedgekeurd plan	31-12-2018

2019

Activiteit	Resultaat	Datum
Cofinanciering door gemeente aanvragen voor activiteiten 2019-2020	Gemeente onderschrijft de cofinanciering van het project met een mail aan DEM.	07-01-2019
Via eigen netwerk en dat van de wijkambassadeur mensen werven voor de uitvoerende werkgroepen (techniek/innovatie, communicatie, juridisch, financiën)	Elke werkgroep bestaat uit minimaal 3 personen	15-01-2019
Werving nieuwe bestuursleden	Definitief bestuur	15-02-2019
Tweejaarlijks plenair overleg afspreken	Data voor 2019 zijn	15-02-2019

bestuur + werkgroepen	vastgelegd	
(Wijk)netwerk in kaart brengen en opzetten	We hebben een contactpersoon bij en zijn in overleg met alle genoemde betrokken partijen	31-01-2019
Inrichting website en social media: online vindbaarheid en bereikbaarheid vergroten	(responsive) website, mailadres, facebookpagina	31-01-2019
Communicatie: bewoners en betrokken partijen informeren en betrekken	4 online nieuwsbrieven in 2019, relevant adresbestand dat voldoet aan de wetgeving, 1 print nieuwsbrief	31-12-2019
Werving ondersteunen en naamsbekendheid vergroten via berichtgeving in lokale media en in de wijk (online en offline)	3 artikelen in de huis-aan-huisbladen, 1 in het Leidsch Dagblad, 1 interview op de lokale radio, overzicht van wijkbladen	31-12-2019
Deskresearch: in overleg met de wijkambassadeurs en de gemeente informatie over woningtypes inventariseren; in kaart brengen welke informatie over energie beschikbaar is op wijkniveau	Gegevens in een database waarop we kunnen sturen met het transitieplan en waarmee bewoners een plan voor hun woning kunnen ontwikkelen.	30-03-2019
Kennis vergaren voor de 2 geselecteerde energiepilots door deskresearch en input van deskundige partijen (Duurzaam Bouwloket, Universiteit en Hogeschool Leiden, onderzoeksbureau)	Per pilot een onderbouwd plan van aanpak	30-06-2019
Burengroepen/Woningverbeterprojecten per wijk: netwerk van buurt- en straatambassadeurs opzetten*. In combinatie met de activiteiten van de wijkambassadeur	6 buurtambassadeurs met elk een netwerk van minimaal 3 straatambassadeurs	30-06-2019
Buurt- en wijkbijeenkomsten organiseren, waaronder Duurzame Merenwijk Festival. Ook rondom deelthema's en innovatieve technieken organiseert DEM bewonersbijeenkomsten en discussieavonden.	Op het Duurzame Merenwijk Festival presenteert DEM alle mogelijkheden voor verduurzaming van woningen en energievoorziening en besteedt in het programma aandacht aan de vragen en zorgen van bewoners van de wijk.	Mei 2019, daarna volgens een te ontwikkelen jaarprogramma
Nulmeting uitvoeren d.m.v. een bewonersenquête (online en offline), uit te zetten in samenwerking met masterstudenten van de UL. Wat vinden Merenwijkers van de energietransitie; waar gaat hun voorkeur naar uit voor verduurzaming van hun woningen en	Startpunt voor de nadere invulling van de pilots. De pilots voldoen aan zowel de wensen en eisen van de subsidiegever als die van de bewoners.	31-10-2019

energiegebruik? Voor welke 2 energiepilots is het meeste draagvlak? Welke wensen en behoeften hebben de bewoners, waar willen ze zich voor inzetten?		
Vorbereiding pilots: per energiepilot een bewonerswerkgroep opzetten die verantwoordelijk is voor de uitvoering	2 werkgroepen met minimaal 4 deelnemers	31-07-2019
Vorbereiding collectief Zonnedak i.s.m. Zon op Leiden	En is een lijst van mogelijke en geschikte daken voor een zonnedak.	31-12-2019
Projectplan/businesscase per pilot opzetten	Concept plan van aanpak gereed. Vraagstelling voor nadere uitwerking en opstellen business cases zijn beschikbaar.	31-12-2019

*Slaaghwijk, Zijlwijk-zuid, Zijlwijk-noord, Merenwijk-centrum, Leedewijk-zuid, Leedewijk-noord

2020

Activiteit	Resultaat	datum
Communicatie	4 nieuwsbrieven, actuele website en facebookpagina	31-12-2020
Bewonersenquête herhalen	Inzicht in verschuivingen draagvlak	31-12-2020
Bijeenkomsten en studiegroepen	Grotere kennis over mogelijke energie-innovaties en groter draagvlak onder bewoners	31-12-2020
Vervolg voorbereiding collectief zonnedak	Het plan van aanpak voor realisatie (inclusief business case) is gereed.	31-12-2020
Vervolg voorbereiding pilots 1 en 2	Plan van aanpak (inclusief business case) en planning per pilot gereed. De pilots leveren gefundeerde kennis over mogelijke duurzame energiebronnen voor de Merenwijk.	31-12-2020
Burengroepen/Woningverbeterprojecten per wijk in combinatie met de plusopdrachten van de wijkambassadeur	Verlaging CO ₂ -uitstoot in bebouwde omgeving. Woningen worden aardgasvrijklaar gemaakt.	31-12-2020

5. Begroting

5.1 Toelichting op de begroting

De afgelopen jaren zijn honderden mensen in de Merenwijk serieus gaan nadenken over hun energieverbruik en de kwaliteit van hun woning. Het project Energie in de Merenwijk¹ heeft meer dan 300 huishoudens bereikt met energieadvies en ondersteuning bij woningverbetering. De gemeente Leiden ondersteunt deze activiteiten financieel en met menskracht (Fonds Lokale Initiatieven en Team Duurzaamheid). Daarnaast heeft de Wijkvereniging Merenwijk energie als één van de speerpunten in hun beleid en wijkvisie opgenomen. De wijkvereniging steunt DEM en bereikt eveneens honderden mensen in de wijk.

Deze basis bouwt Stichting Duurzame Energie Merenwijk uit tot een goed georganiseerd bewonersinitiatief. Met een bredere organisatie kan DEM de ontwikkelingen in de wijk versterken en versnellen. Behalve op het ondersteunen van bewoners en burengroepen met informatie en advies, gaat DEM zich richten op visievorming van onderop, op het ontwikkelen van projecten om duurzame energie op te wekken in de wijk en op samenwerking tussen bewoners en andere partijen in de stad om pilots uit te voeren. Door de kennis en ervaring die DEM hiermee opdoet, is het een belangrijke gesprekspartner van de gemeente in de energietransitie. Voor de uitvoering van de concrete projecten vragen we de provincie Zuid-Holland om uitbreiding van het beschikbare budget. Dit is uitvoeringsbudget voor de projecten rondom woningverbetering en voorbereidingsbudget voor het collectieve zonnedak en voor twee pilotprojecten voor duurzame warmte.

Dit projectplan richt zich op de periode 2019 – 2020. In die periode wordt samen met de gemeente een visie op een duurzame energievoorziening in de wijk ontwikkeld, die gedragen wordt door bewoners van de wijk. Als onderdeel van deze visie wordt ook een warmteplan voor de Merenwijk ontwikkeld, eveneens in samenwerking met de gemeente. De periode daarna is gericht op verdere uitbouw van de visie, werving van meer steun ervoor in de wijk en het uitvoeren van projecten die de visie in praktijk brengen. Concrete duurzame energieprojecten in de wijk (warmte en elektriciteit) worden in aparte projecten (zo mogelijk coöperatief) ondergebracht.

5.2 Fasering

In de periode 2019 – 2020 werkt DEM in twee fases naar een door bewoners ondersteunde visie. In elk van de fases wordt de bijdrage van de provincie voor andere activiteiten ingezet.

Fase 1 (januari – juni 2019) staat in het teken van de eerste verkenningen, het uitbouwen van de organisatie en een netwerk van buurt- en straatambassadeurs. De bijdrage van de provincie stelt DEM in staat energiebesparing en woningverbetering op grotere schaal en projectmatig op te zetten. Duurzame Energie Merenwijk zet daarvoor een organisatievorm met een bestuur, een coördinerend overleg en werkgroepen op. De communicatie met bewoners wordt professioneel opgezet.

Fase 2 (juni 2019 – december 2020) staat in het teken van het verdiepen en verstevigen van de visie met ondersteuning van professionele kennisinstellingen. Ook worden met deelbuurten energiebesparings- en woningverduurzamingsprojecten uitgevoerd. We doen de voorbereidingen voor een collectief zonnedak met een postcoderoos.

In 2019 en 2020 bereiden we ook twee innovatieve pilots voor, waaraan een groep bewoners bereid is deel te nemen. We maken een concreet plan van aanpak inclusief business case. De uit te werken pilots worden gekozen op basis van een enquête onder bewoners.

Voor de middellange termijn werkt Duurzame Energie Merenwijk in overleg met de gemeente mogelijke plannen voor verduurzaming van de wijk uit. Die zijn niet alleen bouwtechnisch, maar ook sociaaleconomisch en organisatorisch van aard. De praktische ervaringen met energiebesparing en duurzame opwek voeden de analyses met praktijkkennis.

¹ niet te verwarren met de Stichting Duurzame Energie Merenwijk, auteur van dit document

5.3 Opzet van de cofinanciering

De investeringen en inspanningen van Energie in de Merenwijk (de GaGoed-wijkambassadeur) en de gemeente Leiden gematcht met aanvulling van de provincie. Daarnaast geldt de vrijwillige inzet van deelnemers aan de werkgroepen als cofinanciering in natura voor de bijdrage van de provincie. Over de hele periode wordt de bijdrage van de provincie Zuid-Holland besteed aan achtereenvolgens:

- Project voor het opbouwen en professioneel vormgeven van de organisatie en communicatie,
- Projecten uitvoeren voor de ondersteuning van bewoners bij het verduurzamen van hun woningen en energiegebruik,
- Opleveren en communiceren van een gedragen energievisie met als onderdeel daarvan een warmteplan voor de wijk,
- Met professionele ondersteuning ontwikkelen en uitvoeren van drie projecten om duurzame energie op te wekken (elektriciteit en warmte): een collectief zonnedak en twee nader te bepalen pilots.

Na twee jaar levert DEM een beknopt verslag aan de provincie dat inzicht geeft in de gerealiseerde werkwijze en de behaalde resultaten.

5.4 Begroting

Begroting DEM 2018 - 2020

bestedingsdoel	uitgave	Inkomsten	Energie in de Merenwijk 2 (restbudget)	WA Merenwijk (*) (besteding volgens afspraak)	Ondersteuning wijkinitiatief Gem. Leiden (*)	Gemeente Leiden (menskracht voor ondersteuning WA's)	Vrijwilligers (bijdrage in natura)	Bewoners (investering in woningen)	Provincie Z-H (Subsidie lokale initiatieven)
2019 Oprichting Stichting DEM en opzetten van de organisatie	1.500						500		(**) 1.000
Inrichten communicatie website en sociale media	2.500						1.500		(**) 1.000
Bewonersenquête	5.000						1.000		4.000
Duurzame Merenwijk festival	6.000						3.000		3.000
Voorbereiden collectief zonedak	4.000						1.000		3.000
Voorbereidingen pilots	9.000						2.000		7.000
Burengroepen / woningverbetering projecten per buurt	8.500	2.500					1.000	PM	5.000
Wijkambassadeur / plusopdrachten	23.000			12.000		8.000	1.000	PM	2.000
Totaal 2019	59.500	59.500	2.500	12.000		8.000	11.000		26.000
2020 Bestuur DEM	1.000						1.000		
Communicatie (website, socials, nieuwsbrieven)	3.500				1.500		2.000		
Project studiegroepen	5.500				1.000		2.000		2.500
Ontwikkelen collectief Zonedak (voorbereidingsproject)	20.000						5.000		15.000
Voorbereiding uitvoering pilots 1 en 2	13.000						3.000		10.000
Burengroepen / woningverbetering projecten per buurt	14.500	2.500					2.000	PM	10.000
Wijkambassadeur / plusopdrachten	21.500				9.500	8.000	2.000	PM	2.000
Totaal 2020	79.000	79.000	2.500		12.000	8.000	17.000		39.500

(*) De ondersteuning van duurzame wijkactiviteiten en -initiatieven wordt na 2019 mogelijk anders vormgegeven door de gemeente Leiden. Voor energietransitieactiviteiten in de Merenwijk blijft budget beschikbaar.

(**) Budget is in de vorm van een garantielening beschikbaar gesteld door de Wijkvereniging Merenwijk.

Bijlage: Kerngetallen Merenwijk

2017

Bewoners	Inwoners	0-19 jr	65+	Huishoudens (hh)	1-pers. hh	Bijstands-uitkeringen	gestandaardiseerd hh-inkomen excl. studenten	gestandaardiseerd hh-inkomen excl. studenten (index NL=100)	huishoudens met inkomen tot 120% wettelijk sociaal minimum
Leiden	124.417	19%	15%	67.769	54%	4,5%	€ 28.600	103	16%
Merenwijk	14.409	25%	21%	6.240	34%	5,0%	€ 31.000	112	12%

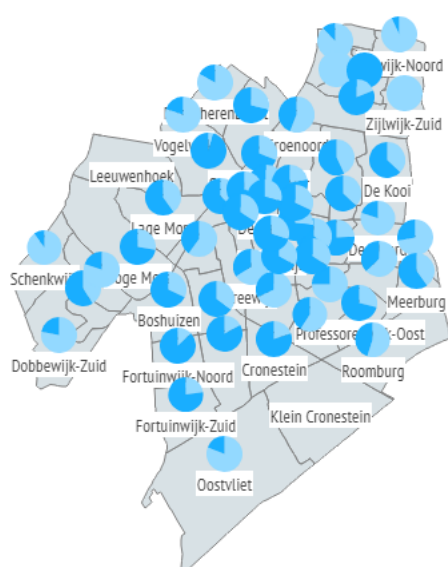
Woningen	woningen	gemiddelde WOZ-waarde woningen	Bouw periode	Type woningen Laag-Hoog	Koop-Huur
Leiden	57.476	€ 217.000		44-56%	45-54%
Merenwijk	6.090	€ 224.000	1971-1984	60-40%	62-38%

Totaal aantal woningen 2018 - Merenwijk

	2018
Wijk Merenwijk	6.087
Gemeente Leiden	58.079

	eigendom - Percentage koopwoningen	eigendom - Percentage huurwoningen	eigendom - Percentage onbekend
Wijk Merenwijk	62%	38%	0%
Gemeente Leiden	44%	54%	1%

Leiden in cijfers 2017

Bron: Nationale Energieatlas, energiegebruik op woningniveau in Merenwijk 2014

https://www.atlasleefomgeving.nl/web/energieatlas/kaarten?config=energieatlas_kaarten_2641719&layers=0263c5fd-3131-3400-94ec-7720cfb3db8c,1,0.8;&x=164721&y=473948&zoom=3&rotation=0&baselayer=993

Koop- huur verhouding Leiden en op wijkniveau: waarstaatjegemeente.nl

Sociaal-economische verhoudingen: <https://leiden.buurtmonitor.nl/jive?report=start>